Ügyszám: 1512/K/2009-3.

Tisztelt […] Úr!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett beadványában arra szeretne választ kapni, hogy milyen okból tagadja meg Öntől a […] Plébánia Hivatala az Ön anyai nagyapja testvérének férje anyakönyvi kivonatában szereplő utólagos bejegyzésbe való betekintést. Második kérdése a családfakutatás jogszabályi kereteire vonatkozik.

Először is engedje meg, hogy tájékoztassam arról, hogy az adatvédelmi biztos a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő alkotmányos alapjog védelmezője. Feladata e két jog érvényesülésének elősegítése, és bár az Ön beadványa nem érinti az említett két alapjog egyikét sem, kérdéseire az alábbi tájékoztatást adom:

I. Az adatvédelmi biztosi intézmény fennállása óta minden évben visszatérő probléma az anyakönyvi iratok megismerhetősége. A biztos éves beszámolói rendre ismertetik is az ezzel kapcsolatos eseteket, a vizsgálatok során megfogalmazott aggályait, észrevételeit. Változás azonban a mai napig nem történt.

Az Avtv. 2. §-ának 1. pontja értelmében *személyes adat:* bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

A fentiek alapján megállapítható, hogy példának okáért a házassági anyakönyvi kivonaton szereplő személyek neve, szüleik neve, foglalkozása, születési ideje, házasságkötésének éve, a házastárs neve, halálozás éve, mind személyes adat, amennyiben még elő, természetes személyről van szó. Elhunytak esetében személyes adatok védeleméről nem beszélhetünk, de a még elő rokonok (egyenesági, oldalági lemenők és felmenők) esetében igen. Az elhunytakra vonatkozó adatok, információk a még élő rokonok személyes adatai lehetnek. Ennek okán számos jogszabályi rendelkezés a hozzátartozóknak biztosítja az adatok megismerését.

A még élő rokon adatainak kezelésére az Avtv. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni, ezért ezek az adatok csak az érintett beleegyezésével vagy törvény rendelkezése alapján szolgáltathatók ki Önnek, mint hozzátartozónak.

Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 6. §-a az alábbiak szerint rendelkezik:

Ha törvény másként nem rendelkezik, *az anyakönyvi nyilvántartásokba betekintés csak olyan állami vagy önkormányzati szerv nevében eljáró személynek engedélyezhető, aki igazolja a betekintés célját és jogalapját*. Az anyakönyv teljes adattartalmának megismerésére törvényben feljogosított szerv részére anyakönyvi másolat adható ki.

A hatályos jogszabályi rendelkezések alapján tehát az érintett még a saját anyakönyvi adataiba sem tekinthet bele.

E rendelkezés azonban nem teszi lehetővé az információs önrendelkezési jog, mint alkotmányos alapjog érvényesülését, amely jog tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatai feltárásáról és felhasználásáról. Míg a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) alapján az ügyfél az ügyében keletkezett iratokba betekinthet, ezt a szabályt az anyakönyvi eljárásra vonatkozó speciális szabályozás és annak primátusa miatt ezen eljárások során nem lehet

alkalmazni. A jogalkotói szándék 1997 óta megvan a teljes anyakönyvi jogszabályi rendszer újraszabályozására, azonban ez sajnos a mai napig csak szándék maradt.

1980. december 31.-ig az önkormányzatok a levéltárakba küldték az anyakönyvi iratok másodpéldányait. A levéltárakban található iratok megismerhetőségéről a köziratokról, a közlevéltárakról, és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Ltv.) rendelkezik. Ezen törvény 24. §-a úgy rendelkezik, hogy ha törvény másként nem rendelkezik, a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá. A védelmi idő, ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születésétől számított kilencven év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év. A védelmi idő lejárta előtt is kutatható azonban ezen levéltári anyag többek között, ha a kutatáshoz az érintett, illetőleg annak halálát követően bármely örököse vagy hozzátartozója a kutató kérésére hozzájárult.

Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról, és a névviselésről szóló 6/2003. (III. 7.) BM rendelet 13. §-a úgy rendelkezik, hogy az anyakönyvi bejegyzés, illetőleg irat megtekintésére kiadott engedély tartalmazza, hogy az mely bejegyzés vagy irat megtekintésére jogosít, és a betekintésre milyen hivatalos eljárásban van szükség. Az engedélyt az anyakönyvvezető bevonja és az alapiratok között elhelyezi. A levéltár őrizetében levő másodpéldány megtekintését a levéltár vezetője engedélyezi.

A rendelet 14. §-a értelmében engedély nélkül iratbetekintési joga van:

a) a felettes szervnek;

b) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásával kapcsolatos feladata ellátásához szükséges adatszolgáltatással összefüggésben a jegyzőnek és a Központi Hivatal köztisztviselőjének;

c) az anyakönyvi és névváltoztatási ügyekben eljáró Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (a továbbiakban: központi anyakönyvi szerv), valamint az állampolgársági ügyekben eljáró Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (a továbbiakban: állampolgársági ügyekben eljáró szerv) köztisztviselőjének;

d) a Központi Statisztikai Hivatalnak és területi szerveinek a népmozgalmi statisztikai adatszolgáltatás teljességi ellenőrzése céljából;

e) az adatvédelmi biztosnak, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosának és általános helyettesének.

Ezen BM rendelet mondja ki azt is, hogy a törölt bejegyzésről csak anyakönyvi másolat állítható ki. /83. § (2)/ Anyakönyvi másolatot csak az arra jogosult szerv részére, hivatalos célra szabad kiállítani. Az anyakönyvi másolat - a korábbi, a vallásra, címekre, rangokra vonatkozó bejegyzéseket kivéve - az alapbejegyzést, valamint az esetleges utólagos bejegyzéseket teljes szövegükben, szó szerint tartalmazza. /87. § (1)-(2)/

Sajnálatos módon tehát a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján az érintett még a saját eredeti anyakönyvi adataiba sem tekinthet bele. Indokolt és szükséges lenne tehát az anyakönyvi eljárásra vonatkozó szabályok átfogó módosítása, az alkotmánnyal és az adatvédelmi törvénnyel való összhang megteremtése.

II. Második kérdése arra irányul, hogy a családfakutató cégek milyen jogszabályok alapján végezhetik tevékenységüket.

A családfakutatás során a közlevéltárak, illetve a nyilvános magánlevéltárak (egyházi levéltár) levéltári anyagai is kutathatóak az Ltv. – már említett – alábbi rendelkezései szerint:

Bárki ingyenesen kutathatja a következő köziratokat:

- a közlevéltárban őrzött, az 1990. május 1-je után keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított harminc éven túli,

- a közlevéltárban őrzött, 1990. május 2-a előtt keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított tizenöt éven túli,

- az a levéltári anyagban található közirat, amelyet már nyilvánosságra hoztak, időbeli korlátozás nélkül,

- illetve amelynek tartalmát a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) szerint mindenki megismerheti (már nyilvánosságra hozott személyes adatot, közérdekből nyilvános adatot vagy közérdekű adatot tartalmaz).

A személyes adatot tartalmazó levéltári anyag *az érintett halálozását követően* meghatározott védelmi idő elteltével kutatható. A védelmi idő

- az érintett halálozási évét követő harminc év,

- ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születéstől számított kilencven év,

- ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év.

A védelmi idő lejárta előtt is kutatható a levéltári anyag, ha

- a kutatás - a kérelmező költségére - anonimizált másolattal is megvalósítható,

- a kutatáshoz az érintett, illetőleg annak halálát követően bármely örököse vagy hozzátartozója a kutató kérésére hozzájárult,

- a kutatásra tudományos célból van szükség - feltéve, hogy a törvényben előírt harminc, illetőleg tizenöt év már eltelt - és a kutató a törvényben meghatározott követelményeknek eleget tesz.

A levéltári anyag szabadon kutatható irataiban fellelt személyes adatok sem használhatók fel azonban korlátlanul. A kutatónak írásos nyilatkozatban vállalnia kell, hogy a megismert és kigyűjtött személyes adatokat az Avtv. 32. §-ában meghatározott módon kezeli és használja fel, továbbá az írásos nyilatkozatban meg kell jelölnie az adatkezelés helyét.

III. Az egyházi levéltárak vonatkozásában az alábbi szabályok irányadók:

Az Ltv. 30. § (1) bekezdése szerint az a nem közfeladatot ellátó szerv, amely a tulajdonában vagy birtokában lévő maradandó értékű iratainak tartós megőrzése céljából levéltárat létesít vagy tart fenn, és vállalja e törvényben foglalt követelmények teljesítését, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál (ma: Oktatási és Kulturális Minisztérium) kezdeményezheti levéltárának nyilvános magánlevéltárként történő bejegyzését. A nyilvános magánlevéltárként történő bejegyzést – a levéltári szakfelügyelet javaslatára – a művelődési és közoktatási miniszter engedélyezi.

A Magyar Országos Levéltár internetes oldalán található a Magyarországi Levéltárak Nyilvántartása. Itt van lehetőség meggyőződni arról, hogy a felkeresni kívánt egyházi levéltár nyilvántartásba vett nyilvános magánlevéltár-e.

Az egyházi anyakönyvek levéltári anyagot képeznek, ezért az egyházak anyakönyvi nyilvántartását az iratanyagra és annak kiemelt védelmére tekintettel nyilvános magánlevéltári anyagnak tekinthetjük. Ennek következtében az Ltv. magánlevéltárakra előírt szakmai követelményeit alkalmazni kell az anyakönyvek védelme és a kutatás lehetővé tétele érdekében.

A levéltári törvény [Ltv. 27. §] a levéltári használatnak a következő módjait ismeri: kutatás, tájékoztatás kérése egyedi adatról, levéltári anyag kölcsönzése.

A nyilvános magánlevéltár a levéltári anyagának nyilvántartásával, szakszerű, biztonságos őrzésével, feldolgozásával és használatának biztosításával összefüggő feladatait a nyilvános magánlevéltárak részére előírt szakmai követelmények szerint látja el. Továbbá levéltári anyagából *a közlevéltárakra vonatkozó rendelkezések szerint* tájékoztatást nyújt, adatokat szolgáltat, iratokat kölcsönöz és anyagában - *saját szabályzata szerint* - a kutatást ingyenesen lehetővé teszi [Ltv. 30. § (2) bekezdés b) és c) pont].

A nyilvános magánlevéltár a levéltári anyagban történő kutatást a saját szabályzata szerint teszi lehetővé, az iratok kölcsönzését, és az adatszolgáltatást pedig a közlevéltárakra vonatkozó rendelkezések szerint végzi. Az Ltv. 28. § szerint a kölcsönzésre külön jogszabály az irányadó.

A kutatás tehát az egyházi levéltári anyagok vonatkozásában is jogszerűen lehetséges.

Összefoglalva: a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján az érintett még a saját eredeti anyakönyvi adataiba sem tekinthet bele, annak azonban nincsen akadálya, hogy a személyes adatot tartalmazó levéltári anyagot az érintett halálozási évét követő harminc év, születésétől számított kilencven év, illetőleg a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év után megismerhesse, az ugyanis a védelmi idő letelte után bárki számára kutathatóvá válik.

Budapest, 2009. június 5.

Dr. Jóri András